

RÁTAI LÁSZLÓNÉ

Pasaréti Polgárok Köre

A Pasaréti Polgárok Köre 1990-ben alakult, melynek célja: „A helyi kulturális és sportélet élénkítésével közelebb hozni az itt élőket egymáshoz. Kiemelt feladatunknak tartjuk közös fellépéssel megóvni természeti és építészeti értékeinket, ahol lehet, megőrizni a kertvárosi jelleget. Helyi erőket, elsősorban a szellemiekben rejlő lehetőségeket szeretnénk településünk javára fordítani...” (Idézet az alapító nyilatkozatból.)

Munkánkhoz az akkor megalakuló Budapest II. kerületi Képviselőtestület tagjaival együttműködve fogtunk hozzá.

Javaslatot nyújtottunk be az egész kerületet átfogóan vizsgáló ún. környezetbarát közlekedési rend terveinek elkészítésére a II. kerületben élő közlekedési mérnökök, várostervezők, építészek, környezetvédelmi és tájépítész szakemberek megfogalmazásában. A komplex hatástanulmány forgalmi, környezetvédelmi, városrendezési és zöldterületi vizsgálatokat is tartalmazott.

Lehetőséget kaptak szakági mérnökeink a II. kerületi Építészeti Konzultációs Tervtanácsban való részvétellel, véleménynyilvánításra.

A II. kerületi közlekedési szakemberek önköltséges áron elkészítették a Kapy utca–Pasaréti tér–Kelemen László utcai szakasz közlekedésrendezési javaslatát és erre építve Cságoly Ferenc építész elkészítette a Pasaréti tér arculattervét. További rendezési koncepciók után a kiviteli tervek is elkészültek. A Pasaréti téri műemlék együttes és a tér forgalmi rendszere mára teljesen megújult.

Zöldterület rendezési terveket készítettünk térítés nélkül: a Csalán utcai és a Napraforgó utcai park, Pasaréti tér, Kondor utcai 120 éves li-

banoni cédrus körüli park, erdei játszótér és emlékfasor. Természetvédelmi terület szomszédságában fekvő Páfrány úti volt IKV telep helyére szabadidőcentrum terveit dolgoztuk ki. A Pilisi Parkerdő és a Budai Tájvédelmi Körzet vezetőivel együttműködve a környék őshonos növényzetét bemutató park és emlékfasor terveit is elkészítettük.

A Görgényi úti bemutató ösvényt felújítottuk és kibővítettük, a Napraforgó utcai parkban két kandelábert állítottunk, közreműködtünk a Széher úti Dohnányi-villa kertjének megmentésében. A Kelemen László utcai boltok előtti területet növényesítettük.

Segítettük a Budapest II. kerületi Szilfa utcai Ferences Ház megújulását, elkészítettük az óvoda kerttervét.

Terveket dolgoztunk ki a Budapest II. kerületi Hűvösvölgyi út 85. szám alatt álló épületnek – Márkus Emília színésznő egykori villája –, valamint a megszűnő Ganz-gyár területének kulturális célú hasznosítására.

Építészeti értékeinkre kívántuk a figyelmet ráirányítani a „Bauhaus jegyében”, „A másik modern”, „A múltra épülő jövő”, „Város az emberért – ember a városért?”, „Úttörők és követők”, „Felelőség a jövőért” címmel rendezett építésztalálkozókkal.

Ezek a találkozók fórumot biztosítottak a kerületben lakók, a városrész jövőéért felelős szakemberek és döntéshozók számára.

A konferenciák szervezéséért az egyesület Kós Károly-díjat kapott. „Az építészeti ismeretterjesztés terén végzett, a helyi szellemi adottságokat hatékonyan kiaknázó, kimagasló közérdekű településvédő tevékenységükért...” (Idézet a díj indoklásából.)

Pasaréti épületekről két kiadványt jelentettünk meg: „Pasaréti tér környéke – építészeti séták” és „Rejtőzködő kincseink – Tünedező villák, évszázados kertek” címmel.

Hat éven át rendeztünk Pasaréti Művészeti Napokat.

Alapítói vagyunk a Budenz József Alapítványi Gimnáziumnak.

A rászorulóknak megsegítésére 14 éven át rendeztünk karácsonyi jótékonyági bazárt.

Pasaréti séta keretében most bemutatunk néhány Pasarét környéki építészeti különlegességet:

1. Pasaréti téri Pádúai Szent Antal plébániatemplom és a Kájoni János ferences rendház, amely Rimanóczy Gyula tervei szerint épült. A

templomszentelés 1934-ben történt. A térhez kapcsolódik a Pasaréti téri buszvégállomás szintén Rimanóczy Gyula (1937) tervei alapján, valamint a Mária-kút, melyet Boldogfai Farkas Sándor tervezett. A tér átépítésekor, a körforgalom kialakításakor a kút-szobor együttes eredeti helyét megváltoztatták.

2. Napraforgó utcai minta lakótelep: az Ördögárok partján 1931-ban épült, mely a magyar Bauhaus egyik kiemelkedő emléke. A Magyar Mérnök- és Építész Egylet lakásankétján néhányan felvetették, hogy egy stuttgarti példa (Werkbund lakótelep) alapján egyszerre több tucat, egymáshoz jól illeszkedő villát kellene építeni. A kísérlet célja az volt, hogy lehet-e száz négyszögöles telekre különálló, kertes családi házat tervezni. „A Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1930. július elején »a családi házak építésének előmozdítása és támogatása céljából« engedélyezte a száz négyszögöles telkek kialakítását. Kikötötték azonban, hogy a telekterületnek maximum 25 százaléka építhető be kettő-négyszobás egylakásos házzal, melléképület nem létesíthető, a házak elhelyezésénél meg kell tartani a telekhatártól mért háromméteres távolságot, a szabadon maradt területek kertészeti kiképzése kötelező, a kerítéseknek egységesen áttörteknek kell lenniük, maximum 80 centiméter magas lábazzal.” Ezekkel a megkötésekkel érte el az építésügyi hatóság a villanegyed, illetve a zöldövezeti jelleg megőrzését.

A háromezer négyszögöles területet végül 22 családi- és ikerház számára parcellázták fel. Az újonnan nyitott Napraforgó utca a közepén kis térrel bővült, melyet gyalogos híd kötött volna össze a Pasaréti úttal, de ez a terv nem valósult meg. Az egész telepen egységes kerítés vonult végig (beton aljzat, a pillérek között elforgatott pálcás fabetét), és a közvilágítást is egységes típusú kandeláber szolgálta. A 16 családi- és 3 ikerházat (összesen 22 lakás) különböző építészek tervezték. Valamennyi családi ház egyemeletes (a kétemeletes 3. szám kivételével), kertkapcsolatos vagy emeleti teraszokkal.

A Napraforgó utca közepén felállított emlékkövön a házszámozás és a tervezők párosítása több helyen hibás. A pontos lista: 1. és 11. Vágó László, 2. Walder Gyula, 3. Kaffka Péter, 4. Bierbauer Virgil, 5., 6. és 8. Kozma Lajos, 7. Wellisch Andor, 9. Kertész K. Róbert, 10. Münnich Aladár, 12. Quittner Ervin, 13. ifj. Masirevich György, 14. Hegedűs Ármin – Böhm Henrik, 15. Ligeti Pál – Molnár Farkas, 16.

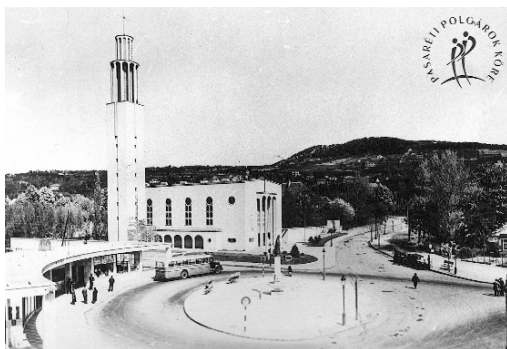
Tauszig Béla – Róth Zsigmond, 17. Hajós Alfréd, 18. Weichinger Károly, 19. Gerlóczy Gedeon, 20. Fischer József, 22. dr. Barát Béla – Novák Ede.

3. Szentföld (Heinrich István u. 1–5.): a Heinrich-Tömöri alapítvány pénzéből, Majsai János Mór ferences szerzetes ötletéből Molnár Farkas tervezte a központi dómot és a 21 kápolnát, barlangot a szentföldi utazások tapasztalatai alapján, a szentföldi helyek hű másolataiként, mint zarándoktemplomot. Az építkezés 1940-ben kezdődött (betlehemi barlang). 1944 végéig elkészült: Keresztelő kápolna, Mária szentélyek, lourdesi barlang, názáreti Mária-kút, Tábor szentélye, emeleten cenákulum. Molnár Farkas 1945-ben meghalt. A kupolaácsolat elkészült, csak fel kellett volna hordani a betont, ekkor azonban a ferenceseket elhurcolták. 1949-ben a kupolahéjat lebontották, a faanyagot széthordták, 1951-ben a Heinrich-villában működő árvaházat is megszüntették.

4. Néhány jellegzetes pasaréti villa:

- Herceg Ferenc villa (Zrumeczky Dezső), Hűvösvölgyi út 87. – Herceg Ferenc Versecen született, az alsó telekhatár ezért Versec sor. A szomszédos Márkus Emília villával a kert 1912-ig közös volt, mára kőfalat építettek a két telek közé.
- Márkus Emília villa, Hűvösvölgyi 85. (Szivessy-Jánszky, 1940-ben Lechner Jenő tervei szerint átépítve) – Emeleti mennyezetén Lotz Károly kartonokkal díszítve. Mára leválasztották az emeletet és kilenc bérleményt alakítottak ki. A felújított földszinten működik egy Szabó Ervin fiókkönyvtár.
- Dohnányi-villa, Széher út 24. – Dohnányi Ernő zeneszerző, zongoraművész építtette, kertjét Solty László műkertész tervei alapján alakították ki.
- Széher-villa – Az Európa szálloda mögött látható, a Kuruclesi úton a jellemző svájci típusú épület, 14 000 négyzetméter kerttel, nyomokban Fachwerk jellegzetességekkel.
- Kochmeister-villa – Svájci nyári lak, 1850-ben Feszl Frigyes tervezte, ma Budakeszi út 61. 1866-ban Erzsébet királynő Rudolffal és lányával, Mária Valériával itt gyerekzsúrokat szervezett. Jelenleg az épület romos, felújításra vár, a villához tartozó 2,5 hektáros ősparkba hat nagy ház épül.

- Drasche Lázár téglagyáros villája, Vadaskerti u. 2 (1898) – Jellegzetes svájci stílusban épült, melyet mára részben elépítettek, a telket három részre osztották, az ősfákat kivágták, helyüket beépítették.

A Pasaréti tér 1938-ban (Pasaréti Polgárok Köre)